

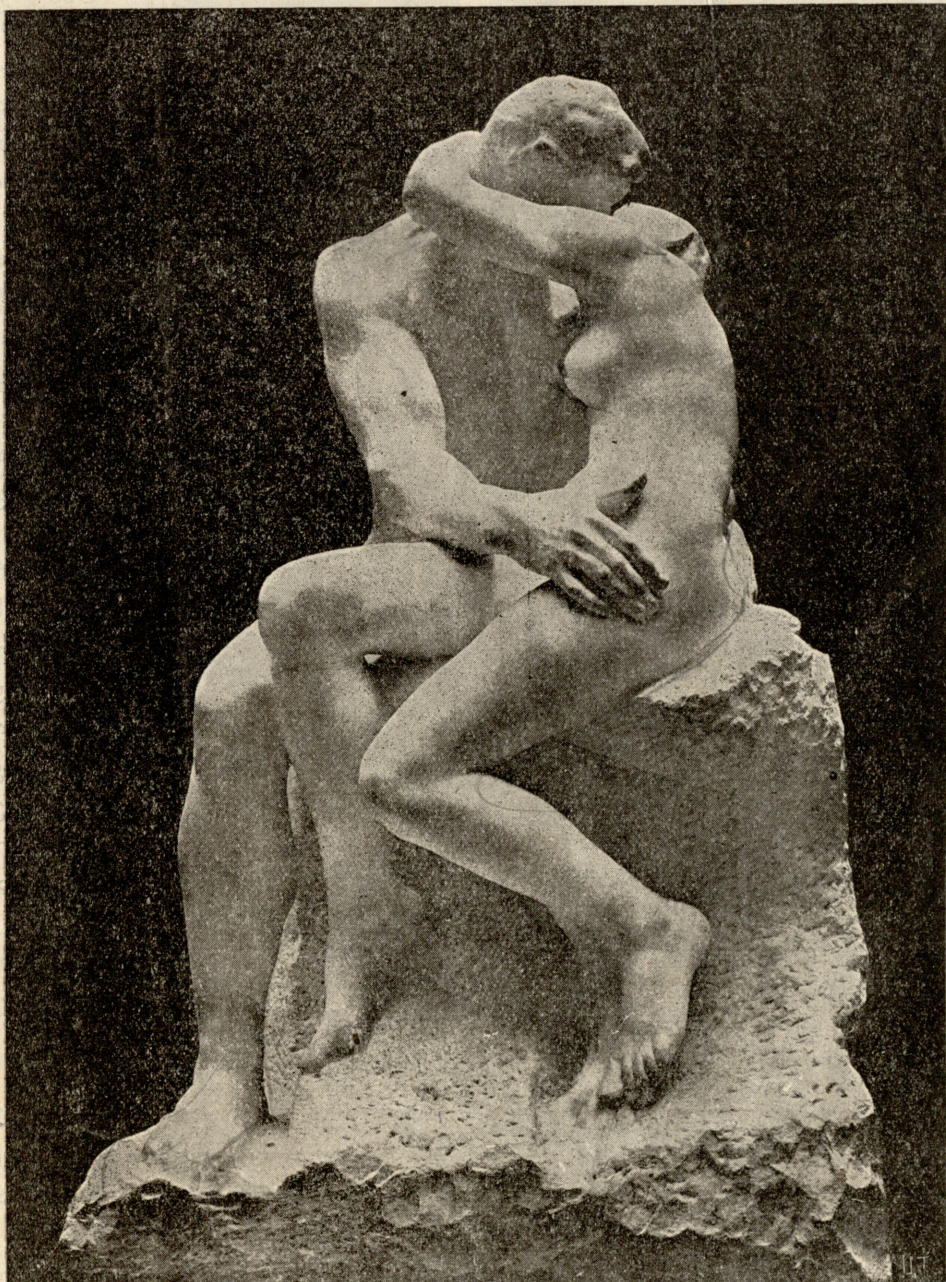
დ რ თ ე ბ

სურათებიანი დამატება

გაზეთის № 29.

კვირა, 8 თებერვალი 1909 წ.

დამატების № 6.

ქოცნა. — ქანდაკება როდენისა.

* * *

ვრბი, თანა მსდევენ მწარე ფიქრები,
 სუფთქმა ჭქუსს, სწვიმენ თვალთ ცრემლები.
 ვგობ ცას და ხმელეთს, ვწვევდი შემომქმედს,
 შიშს გაფურბივარ უფსკრულს, ჯაჯახეთს!..
 ვერც ერთმა მამცა სულის სიმშვიდე,
 ჩემთან ჭკოდებენ კიდითი-კიდე.
 თუ არაა ვარ, რად არ მკამარებს
 ძაღს მხაგვრელი ჟამთ უკვდავ ტანჯვებს?
 გაჭქრა სიამე!..
 ვსტირი სოფლად მე...
 ვაიშე, ვაჭმე!..

ა. შანშიაშვილი.

სტამბოლის თეატრში.

ოსმალეთში კონსტიტუციის გამოცხადების შემდეგ წარმოადგინეს პიესა „სამშობლო“. ოცდა ხუთი წელიწადი ეს პიესა აკრძალული იყო და პირველ წარმოდგენას დიდ-ძალი ხალხი დაესწრო.

სახიფათო სიყვარული

ისტორიული მოთხრობა

(შემდეგი *)

18

— ქალო ტასიკო! გეყოფა ამდენი თამაშობა და ცელქობა. პატარა აღარა ხარ, აგერ მეთექვსმეტე წელიწადში გადასდები. ჩაფიქრდი. აზრები დაიწყნარ-დაილაგე, მოდი, შვილო, დაჯექი.

ქალმა მსწრაფლ მიაქცია ყურადღება საუბრის ამგვარ კილოს და გაკვირვებით შეხედა დედას. დედა ტახტზე იჯდა,

*) იხ. დამატება № 5.

კრილოსანს ათამაშებდა. ქალს ბუნდი რამ წინათგრძნობა დაებადა და გამოუტკვეველმა შიშმა აუთოთოლა გული.

— რა არის, დედილო, ცუდი ამბავი ხომ არა გაგიგონია-რა, — ჰკითხა ქალმა და მისი გონება ფარნაოზისაკენ გაფრინდა.

— როგორ არა, შვილო, საიშვიათო ამბავია და შენ შეგეხება.

ქალს ოდნავ ფერი ეცვალა, სპეტაკ შუბლზე ნაოკის აჩრდილმა ჩაურბინა. დაჯდა, მოიკეცა, ხელები მუხლებზე დაიწყო, რაღაც უსიამოვნობისათვის შეემზადა.

— გულდასმით მოისმინე ყოველივე! — დაუძახა მამამ, — ბედმა სიკეთისთვის გამოგიჩია შენ, მაგრამ მაინც თითონ უნდა გადასწყვიტო მომავალი შენი იღბალი. მართალია, ჯერ ისევ პატარა ხარ და გამოუცდელი, მაგრამ მეუფემ ინება და მოგიწოდა დიად საქმისთვის; იგივე ჩაგაგონებს ბრძნულ პასუხს.

ამან უფრო ჩააფიქრა ქალი, დაალონა; იგი ჩაიკრიფა, თვალთ ცრემლი მოედინა.

— გახსოვს, შვილო, — ჩამოართვა სიტყვა დედამ, — სამებაში მეფე როსტომი რომა ვნახეთ და მის სუფრაზე ვიყავით?

როსტომ მეფის მოგონებაზე ქალს სახიდან ნისლი გადაეწმინდა, თვალეში ღიმილმა გაურბინა. წარმოუდგა მას დინჯი კაცი, რომელსაც ყველა თავს ევლებოდა; წარმოუდგა მისი გაფითრებული, თითქმის ჩაყვითლებული სახე გაკრეპილი წვერით გარ მოდებული, ძვირფასი ჯილით თავზე. სწორეთ სპარსსა ჰგვანდა ის კაცი.

— როგორ არ მახსოვს, დედი! თათარსა ჰგვანდა ჰინით წვერშეღებილი. რამდენჯერმე შემომხედა. ცალ წარბს რომ ასქიმივდა ხოლმე, მე სიცილს ვიკავებდი; წინაღამ მის წინვე გადავიხარხარე. დედი, მართლა ქართველია ის კაცი?

— გარეგნობითა აქვს, შვილო, შეთვისებული თათრული სჯული და ქცევა, თორემ ქართველია, მეფე ქართველთა, ჰკვიანი და გულშემატკივარი. ერთი შეხედვით შეატყობს კაცს და დააფასებს. აი ჩვენი ფარნაც მაშინვე იცნო და შეაქო.

ფარნას მოგონებაზე ქალს გულმა გაუღიპა და სიამის ციაგმა გაანათა მისი სახე.

— როგორ მარჯვით გადმოაგდო თასი! ყველამ შეაქო მაშინ ფარნას სიპარჯვე! — სთქვა ქალმა აღტაცებით.

— იცი, შვილო, იმ როსტომ მეფეს ფარნაოზი ხომ მოეწონა, მაგრამ შენ უფრო ძალიან მოსვლიხარ თვალში. შეჰყვარებხარ. ისე შეჰყვარდნია შენზე გული, რომ მას აქეთ მოსვენება ვეღარ მოუპოვებია თურმე. სწორეთ სადედოფლო ქალიაო, უბრძანებია.

ქალმა ბუნდად იგრძნო სიტყვის ძალა, მაგრამ აზრი კი ვერ გამოარკვია და დაბნეულად გადაავლო თვალი თავისებს.

— რას იტყვი, შვილო, — ჩამოართვა სიტყვა მამამ, — როსტომ მეფეს მოუსურვებია შენი შერთვა, შენზე ჯვარის და-

წერა და უნებებია საქართველოს დედოფლად დაგვას შენ.
 ქალმა ეხლა ნათლად შეიგნო ძალა სიტყვისა. მსწრაფლ
 წარმოუდგა გონებაში მეფის სურათი, მკაფიოდ აღებეჭდა
 მესხიერებაში მიძველებული ვაჟაკის სახე და მის გულში
 მხოლოდ უარყოფა გამოიწვია ამ სურათმა. თვალ-მარგალიტ-
 ში ჩამჯდარმა და პატივცემით გარემოცულმა ხნიერმა მხო-
 ლოდ შიში და ზიზღი გამოიწვია ქალის გრძნობაში და შე-
 აჟრჟოლა. ქალის გული სიცოცხლისათვის მღეროდა, აღტა-
 ცებულ ახალგაზდა სიყვარულს შეჰსტრფოდა, ყოვლად ტკბილ

მაიორი ნაჟი-ჯი,

რომელმაც პირველად ააფრიალა ოსმალეთში რევოლუციის დროს.

და დამწველ გრძნობისადმი მიისწრაფოდა. მას კი გზაზე გა-
 დაელობა გული უკვე გაციებულ-ჩაფერფლილი, ტრფობა გა-
 მოვლილ-მოწყენილი, მხოლოდ ჟინის-და მექონი. როსტომი
 წარმოუდგა მას გველაშაპად, რომელიც პირ-დაღრენილი
 მიცურავდა მისკენ, რომ ჩაენთქა მისი სინორჩე. ამავე დროს
 ცხადად აღებეჭდა გონებაში ფარნაოზის კაბუჯი სახე, მისად-
 მი ნეტარის გრძნობით გამსჭვალული. ამ სახემ ანდამატივით
 მიიზიდა ქალის გული. ტასიკოს არსება მძლავრად დაეს-
 წრაფა ფარნაოზისკენ და მან უნებლიეთ წამოიძახა განცვიფ-
 რებით:

— ჩვენი ფარნა?! ფარნაოზი ხომ...

მაგრამ მაშინვე გამოერკვა ქალი,
 შესწყვიტა სიტყვა, ხელები მიიფარა
 პირზე და გაეარდა ოთახიდან.

დედმამას მსწრაფლ ჩამოეცალა
 ბინდი, გონების თვალიდგან. წინ
 დაუდგათ უძლეველი ძალა სიყვარუ-
 ლისა, რომელიც აღმოცენებულიყო
 და აღზრდილიყო მათ წინ, ხოლო
 მათგან შეუშინებულად, და განცვიფრე-
 ბით გადახედეს ერთმანეთს. უკვირ-
 დათ, რატომ აქამდის არ მივხვდით
 ამ ღვთაებრივი ძალის ჩვენს გვერდზე
 არსებობასაო.

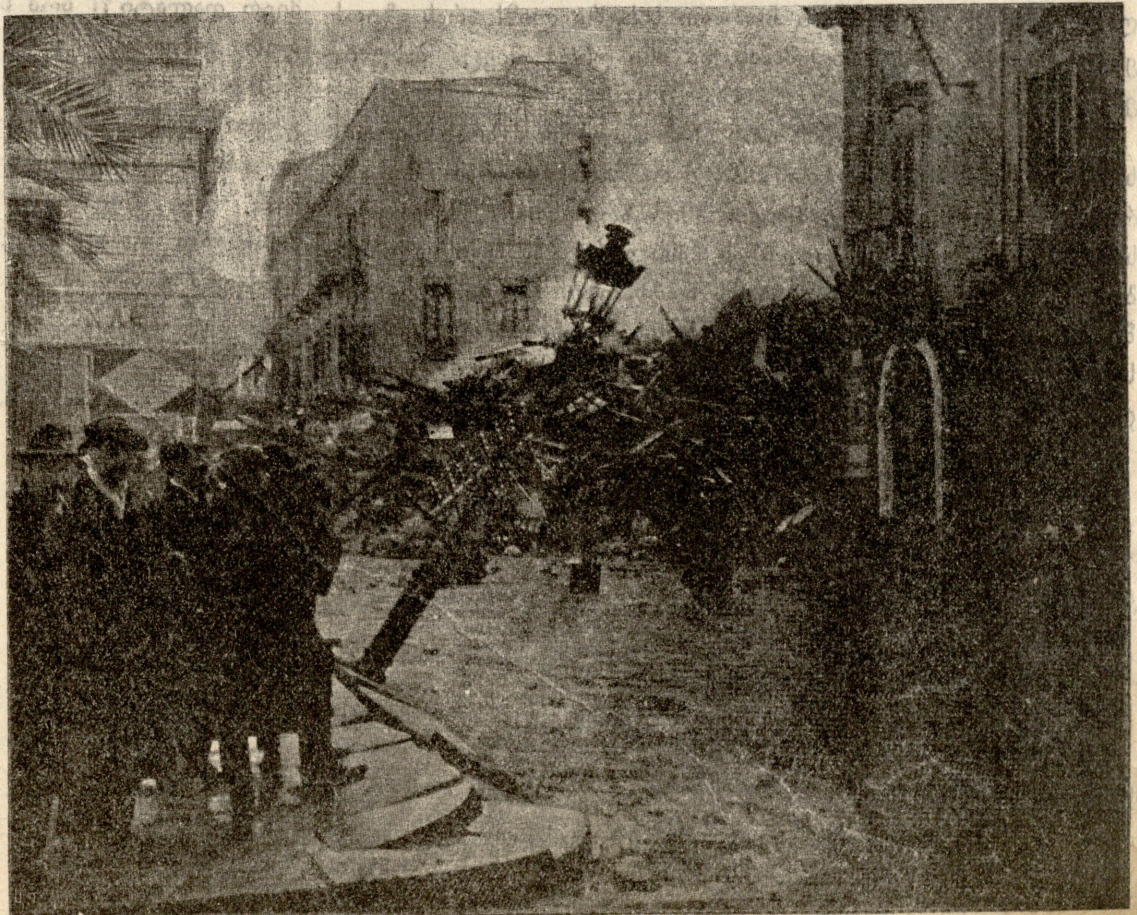
შეიქრა ტასიკო ბაღში, გასცდა
 აუზს, გაიარა ხეივანი და ავიდა ბა-
 ლის თავში. აქ, ხევისაკენ, იდგა
 უზარ-მაზარი კაკალი. ხე მაღალი
 იყო, განზე გასული; ქუდივით შე-
 კრულიყო, კარავივით დაეჩრდილა
 მწვანე მიდამო. ფოთლებით შე-
 ბურული მშვენიერი იყო ეხლა.
 მთელ ოჯახს უყვარდა ეს ხე და მე-
 ტადრე ტასიკოს. რამდენჯერმე დაა-
 პირეს მოქრა, რადგან დიდ ადგილსა

ქიამილ შავა, ყოფილი დიდი ვეზირი ოსმალეთისა, რომელსაც უნდობ-
 ლობა გამოუცხადა პარლამენტმა. ქიამილ-შავა უკვე გადადგა დიდ-ვეზი-
 რობიდან.

სწილიამდა წალკოტში და სჩაგრამდა გარშამო ვაზს თუ ხე-
 ხილს, მაგრამ ვერ გაიმეტეს.

ამ კაკალ ქვეშ უყვარდა ტასიკოს ყოფნა. თითქმის ამ
 ხის ქვეშ გაიზარდა ის. გაშლიდნენ ხალიჩას, დაჰყრიდნენ
 მუთაქებს და აქა თამაშობდა ბალლი ტიკინებს თუ ხუხულას.
 ბუქნელაც ამავე ხის ტოტზე ებათ. რა შეგდრებოდა მზეში
 თუ წვიმაში ამ ხეს? მზის სხივები ვერ ატანდნენ, ვერც წვი-
 მის ცვარი. უყვარდა ტასიკოს ეს ბუმბერაზი. ისიც იცოდა,
 მის გარემო სად რომელი ყვაილი ამოდიოდა, როდის იფურჩ-
 ქნებოდა, ან ხმებოდა. ამავე ხის ქვეშ იზრდებოდა და
 ფრთოვანდებოდა მისი ოცნება. ამ ხის ქვეშიდანვე უყვარდა

მიწის ძვრა მესხინაში. კავურის ქუჩა.

ცის თვალთვლიერება, მიმავალ ღრუბლებთან ერთად ფრენა, მათი ალერსი. ბოლოს ხომ ამ ხის ქვეშევე აეხილა გონების თვალი, ჩამოეცალა მის არსებას ის ნათელი, რომელიცა ჰბურავდა მას და თვალეში უციმციმებდა, რომ პირდაპირ არ შეეხებინა ქეშმარიტებისთვის: ამ ხის ქვეშე ჩაიხედა ტასიკომ თავის გულის სიღრმეში და დაინახა მუნ სურათი ფარნაოზისა, სიყვარულის ალით ჩახატულ-ჩადალილი სურათი. მას აქათ, ფარნას წასვლას აქათ, უძვირფასესი შეიქმნა ქალისათვის ეს ადგილი. დარდი რომ შემოაწვებოდა მის ნორჩ გულს, რომ დაუძძიმდებოდა კაეშანი, აქ მოდიოდა ცრემლთა საფრქვევად, ფიქრთ გასართველად.

აქ, ამ ხის კვეშ, ოცნებით გატაცებულ ქალს ფარნას სურათი ისე ცხადად ეხატებოდა, როგორც ცოცხალი, ხორც-შესხმული. იგი ესაუბრებოდა იმ სურათს, შესტროფადა მას და ესე ზრდიდა თვის სიყვარულს. და აღორძინდა იგი სიყვარული, და ველარ იტევდა გული და ეფრქვეოდა თვალთაგან ცრემლად გრძნობა ნადული.

ეხლაც, ამ გაჭირვების დროს, ამავე ადგილს მიჰმართა ქალმა.

მიეყრნო გახურებული შუბლი ხისათვის და ღრმად ჩაფიქრებულიყო. დარდი შემოსწოლოდა მის უმანკო გულს, სევდა მძიმე, შემლონებელი.

— არ ვუყვარვარ ჩემს დედამას, სრულობით არ ვუყვარვარ! თუ ვუყვარდე, ჩემი გულის პასუხსაც მიხვდებოდნენ. შენს ბედნიერებას ვისწრაფითო! ჩემი ბედნიერება თუ ჰსურთ, უნდა ეფიქრათ, რომ გული არ დამოახვროდა. გულ გაგმირულს, გრძნობა მკვდარს რაღად მინდა თუნდ გვირგვინი სამეფო? განა დიდება გააცოცხლებს მკვდარ გრძნობას?! გადატყუებთ ღერო ყვავილისა და მერე აპკურეთ წყალი, მიუპყარით მზის სხივს. რას არგებს მას ან ერთი ან მეორე? მაცოცხლებელი ნამი და სითბო მისთვის მხოლოდ დამაქცნობელ-დამალბობელნი შეიქმნებიან. რითი და არგებენ მას, რითლა გაალაღებენ, რით და გაახარებენ? როგორ შეიძლება გული ჩემი მიიზიდოს წარმავალმა რამ კეთილმა გარეგანმა, თუნდაც სამეფო პორფირმა მიიზიდოს ისე, რომ ჩაანელოს მასში აღზნებული ცეცხლი ნეტარებისა, ჩააქროს იგი, შებლალოს აღბეჭდილი მასში სურათი სასურველი?! არას გზით! ეს უნდა ეფიქრა ჩემ დედამას და ისე უნდა მიეცა პასუხი, ერთად ერთი პასუხი.

— რა აქვს ჩემს გრძნობას, ჩემის გულის ძგერას საერთო სიმდიდრესთან, სიდიდესთან, პატივთან ან სხვა რამ მოსაზრებასთან, თუნდ სახელმწიფო მოსაზრებასთან? არაფერი! სრულებით არაფერი! ყველა ეს ჩემს გარეშეა, ჩემის გრძნობათა კვეთების გარეშე. მიყვარს ფარნაოზი! ფარნა იგივე ჩემი გულია, იგივე ჩემი სიცოცხლეა, განხორციელებული სურვილია ჩემი ძლიერი, სპეტაკი, სანატრელი. იგი სულის დგმაა ჩემი და როგორ გაიცვლება პურზე თუ ფულზე, დი-

დებაზე თუ პატივზე, მეფის პორფირზე თუ გლახაკის კონკებზე? ტრფობას რა აქვს მათთან საერთო? ტრფობა ნიჭია ზეციური და უკვდავი, ესენი მტვერნი არიან ქვეყნისა უსულო, წუთიერი.

— გული მატკინა დედამ! თუნდ თავისუფალი ყოფილიყო ჩემი გრძნობა, როსტომ რა შესაფერი იყო ჩემთვის? იმას თავის დრო კიდევ მოუქამია. როგორ მიიზიდამს ის ქალის გულს? მეფეა ჩვენი და ვემსახურებით, ეს მოვალეობაა ჩვენი; მაგრამ ხელმწიფე რომ არის, განა გულისვარდიც არის, განა სატროფოც არის! თუ სიყვარული მოვალეობაა და მორჩილება? არა! ტრფობა თავისუფალია, როგორც სხივი მზისა. მაშ რად მაძვირებს მე დედამა? ალბათ არ ვუყვარვარ! სწორეთ არ ვუყვარ!

— როსტომს ძალიან მოსწონებინარ, შეპყვარებინარო. მეფეა როსტომ, ხელმწიფე და ნაჩვევია ისრულოს სურვილი. მაგრამ ის არ არის მეუფე ჩემის გულისა და ვერც შეიქმნება! ჩემს გულს მხოლოდ ერთი მეუფე ჰყავს მორჩილი, ერთი ბიტონი ჰყავს მონა, ერთი მბრძანებელი ჰყავს ფეხთამტვერი. მე აღარ ვარ პატრონი ჩემის გულისა: გულს დამონებული ვყევარ და ფარნასკენ მივყევარ სიამის ბორკილით შეკრულ-შებოქვილი.

— ფარნაოზ ჩემო! გული ჩემი ყოვლად დასასჯელ მსხვერპლად მომირთმევია შენთვის და ვერვინ გამოგწირავს შენ იმას! წარმტაცებენ სიცოცხლეს, ხოლო ვერ ამოჰშლიან ჩემის სულიდან შენს სახეს!

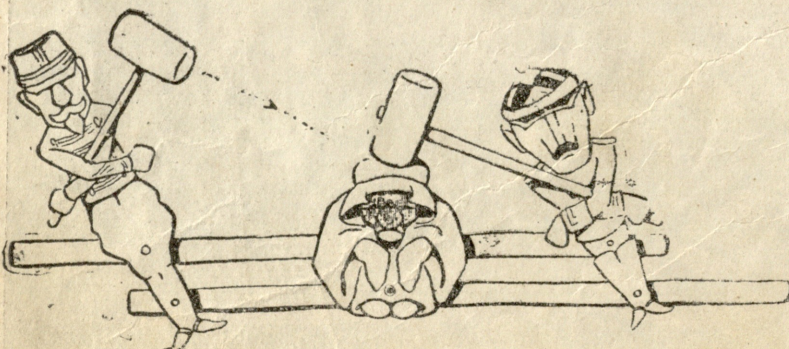
ქალმა ბეჭებზე გადიყარა სახეზე წამოშლილი თმა და თავი მაღლა აიღო ამაყად, წელში გასწორდა. თვალეში უფრო დასდიდრონებოდა, სახე გაჭფითრებოდა, მაღალ შუბლზე გარკვეული ფიქრის ნასახი აღბეჭდოდა და დაემშვენებინა. ქალი რამდენიმე წლით გაზრდილიყო ამ რამდენსამე წუთს; ბავშვობის იერი მთლად ჩამოსცლოდა, მებრძოლს დაჰგვანებოდა შემმართებელს.

— ფარნაოზი? რას იტყვის, რას იგრძნობს ფარნაოზი, როცა გაიგებს ამ შესაზარ ამბავს? გული გაუსკდება ჯავრით. იქნება კიდევ იფიქროს, რომ მე შემაცდენს გვირგვინი სამეფო, იქნება გაბედოს ეჭვი, იქნება გულში გაივლოს ჩემ მიერ ღალატი?! ხომ სევდა მოაშთობს მიშინ მას. არა! როგორ გაბედავს ეჭვით შემომხედოს და დამამციროს?! მაგრამ ვაი, თუ შეაკრთოს ვაჟკაცი ამ ამბავმა, შეაშფოთოს და გული აუშლვრიოს, ფიქრი შეურყიოს; ვაი თუ სიცრუვე მიუთხრას ვინმემ ჩემზე და დაალონოს, სიცოცხლე მოუშხამოს. თავს მოიკლამს, გულს გაიგმირამას! მაშინ მეც აქვე მოვიკლამ თავს, აქვე, სადაც განვიცადე მისი სიყვარული! დაასკვნა ქალმა და თვალეში ფიქრმა რამ გაუელვა სასტიკმა.

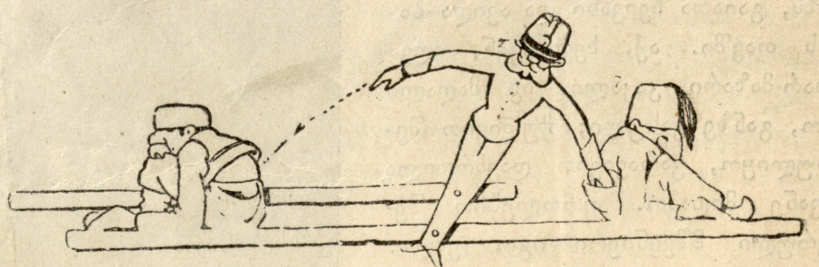
(გაგრძელება იქნება).

ვ. ბარნოვი.

თ ა ნ ა მ ე ლ ო ზ ე მ ს ა თ ა მ ა შ ო ე ბ ი

როგორ „ავრცელებენ“ ევროპიელნი ცივილიზაციას მაროკოში.

როგორ მზრუნველობს ავსტრია ოსმალეთისა და ბოლგარიის საკეთილდღეოდ.